

ОБ'ЄКТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Україна

Вінницька область

ПАСПОРТ

1. НАЙМЕНУВАННЯ ОБ'ЄКТА СКЕЛЬНИЙ МОНАСТИР

2. ВИД ПАМ'ЯТКА АРХЕОЛОГІЇ І АРХІТЕКТУРИ

3. ТИП СПОРУДА

4. КАТЕГОРІЯ ПАМ'ЯТКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ
ДАТУВАННЯ ПАМ'ЯТКИ XI-XIII ст.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ Вінницька область, Могилів-Подільський р-н,
с. Лядова, вул. Леніна 8-а

ОХОРОННИЙ № ПАМ'ЯТКИ 020015-Н

ПАСПОРТ
об'єкта культурної спадщини

Скельний монастир

(найменування об'єкта)

вид	тип	категорія пам'ятки
Археологічний, архітектурний, історичний, ландшафтний	споруда	національного значення

1. Дата утворення об'єкта:

IX- XIII - XIX ст.

2. Місцезнаходження об'єкта:

Україна, Вінницька область, Могилів-Подільський район, с. Лядова.

3. Охоронний № пам'ятки

020015-Н, (968), (4) (42)

4. Дати і № рішень, відповідно до яких об'єкт узятو на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2009 р. ох. №020015-Н

5. Наявність охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

Охоронна дошка

6. Власник:

Державна власність

7. Користувач:

Чоловічий монастир на честь Усікновення Глави Іоанна Предтеччі

8. Охоронний договір:

від 01 листопада 2011р. № 34/11

9. Функціональне призначення:

сучасне	первісне	інші (протягом часу існування об'єкта)
Чоловічий монастир на честь Усікновення Глави Іоанна Предтеччі Української Православної церкви	В 7 ст. на місці Антонієвої церкви знаходився печерний скит. XI ст. – заснування монастиря преподобним Антонієм Печерським	

10. Історичні дані про об'єкт:

Скельний монастир в с. Лядова Могилів-Подільського району Вінницької області розташований на схилі високої гори, підніжжя якої омиває Дністер і де впадає річка Лядовка, на древньому торговому річковому шляху. Монастир знаходиться на південній окраїні села, на 90-метровому природному уступі над рівнем Дністра, до якого від села веде крута стежка – підйом. Лядовський монастир має понад тисячолітню історію і згадується в ряді письмових та архівних джерел.

Виникнення монастиря пов'язують, за народними переказами, з преподобним Антонієм Печерським, який по дорозі із святої гори Афон до Києва тут зупинявся, деякий час жив (близько 3-х років) і, зібравши монашествуючих, заснував монастир (XI ст.). Точна дата заснування не встановлена. Збереглась Антонієва печера, в якій раніше ховались жителі села від ворогів та негоди, а пізніше жив і молився преподобний Антоній.

Візитація 1782 року засвідчує, що церква і келії влаштовані були *монашествующими каллугерами*, що в перекладі з польської означає – *православними монахами* /5/.

Комплекс монастиря складається із 3-х печерних храмів: Усікновення Глави Іоанна Предтечі, св. Параскеви Мучениці та св. Антонія Печерського. Згідно польським джерелам, на місці св. Антонієвської церкви ще в 7 столітті знаходився скит, над яким, на вершині скали височіла дзвіниця. Пізніше скит був розширений та перетворений на каплицю, перекриту покрівлею з хрестом /7/. В першій половині 18 ст. на місці цієї православної каплиці було влаштовано уніатський базиліанський монастир, священником якого був Олексій Лесновский /4/.

В 1745 році вийшла булла папи Клімента ІV про касацію монастирів. Згідно буллі, митрополит А. Шептицький, отримавши від візитаторів потрібні відомості про приходи, наказав залишити ті монастирі, які могли утримувати не менше 8 монахів. Решта же монастирів «...по совершенному не достатку фундуша ... оставляются Русской провинцией пока население и благочестивые фундаторы не обеспечат их пожертвованием. Движимое церковное и домашнее имущество передается большим монастырям»/9/. Лядовський базиліанський монастир, який нараховував до цього часу чотирьох монахів, був підданий касації, а його майно приєднано до Шаргородського монастиря. Після «упразднення» монастиря, на протязі 18-19 століть в головній монастирській церкві Іоанна Хрестителя проводились тільки служби. З кінця 19 – поч. 20 ст. відправлення служб велось в другій церкві – свято-Антонієвій /2/.

Св. Антонієва печерна церква, згідно польських джерел, виникла на місці древнього скельного скита. Це - висічене в скалі приміщення розмірами : 15 аршин довжини, 8 арш. ширини, 6 арш. в висоту . / / При печері не було зовнішніх прибудов, над входом здіймається кам'яний хрест /фото 2/. Іконостас, престол на честь св. Антонія Печерського та жертвник були виконані із тесаного каменю, ікони написані на цинку /художником Дудкевичем /, а в царських вратах – по металу.

З моменту закриття монастиря і до 1893 року печера ця залишалась в

запустінні. В 1893-1894 роках по ініціативі священника Лядови Дмитрія, Антонієва церква була обновлена, з'єднана з ближньою св. Антонієвою келією, яка представляла собою вузьке довге приміщення з одним вікном. Рядом з цією келією находилась друга, яка служила трапезною /4 /. До церкви була влаштована довга вузька дорога, яка мала зі сторони річки дерев'яну огорожу. Відновлення святиня наново була освячена 23 вересня 1894 року /3 /.

На відстані 60 метрів від св. Антонієвої, знаходиться церква Іоанна Хрестителя. Вона складається з двох висічених в скелі печер із окремими престолами. Менша печера – з престолом на честь св. Параскеви Мучениці. Престол і жертвенник – древні, виконані із самородного каменю. Престол був покритий двома обрусами, на ньому находились ікона Хрещення, хрест і два підсвічники. В 1860 році ця церква була обновлена влаштуванням нового дерев'яного іконостасу з одними північними вратами та дерев'яної підлоги. З'єднувалась з більшою печерою вузьким проходом з дерев'яною решіткою. В цій церкві звершувались Богослужіння в зимовий період /8/.

Головна церква з престолом на честь Усікновення Глави Іоанна Предтечі мала при собі ризницю, погріб і дві келії, з якими були з'єднані проходами. Вхід в ризницю був із олтаря, по праву його сторону. Він закривався металевою решіткою. Старий двоярусний іконостас 1793 року, верхній ярус якого був полотняним /холстяним/, а нижній – дерев'яним, в 1863 році замінений різним дерев'яним іконостасом з позолотою /не зберігся/. В 1782 році складений короткий опис інтер'єру та інвентаря церкви, згідно якому святиня мала «... дубовые двери на железных крючьях с простым замком. Внутри пол самородного камня. Большой алтарь деревянный, устроенный в квадрат, имеющий престол покрытый тремя скатертями - одного полотна швабского, а двумя домашнего. Наверху антиминс со св. мощами от 1741 года памяти А. Шептицкого. На престоле – икона св. Онуфрия в старинном киоте. Дарохранительница, деревянный крест с частицей мощей, два жестяных подсвечника, столько же кирпичных. С северной стороны алтаря - жертвенник, высеченный в скале, три хоругви, три лампы, три колокола перед церковью на деревянных столбах» /2 /. Из надань церкви опис виділяє храмову ікону Усікновення Глави Іоанна Предтечі. Це була дерев'яна ікона з розмірами: 1 арш. 3 верш. На ній – зображення усікновеної голови Хрестителя на срібному блюді, по сторонах блюда – фігури чотирьох Святителів без підписів. Живопис дуже старий, дослідники ХІХ ст. визнавали в ній італійське письмо. Ікона початково розміщувалась на горньому місці в вівтарі, в прекрасному кіоті «золоченої роботи», но в 1802 році загорівся занавіс, від якого згорів кіот. В 1866 році в всю величину ікони була зроблена риза з позолоченим навколо Глави Іоанна Хрестителя німбом, прикрашеним мілкими французькими стразами. Такі ж стрази прикрашали німби святителів. В 1898 році ікона була визолочена /1/. Вона почиталась чудотворною і до неї приходили на поклоніння не тільки православні, но і латини.

Друга ікона находилась в алтарі над жертвенником. На срібному її полі було зображення момент зняття з Хреста Христа Спасителя.

При церкві зберігалась книга, наз. «Апоматика», в якій з 1827 року

розписувались всі, хто відвідував монастир.

З зовнішньої сторони північна стіна храму із природного каменю – опоки зверху–до низу покрита багато-чисельними надписами та ієрогліфічними знаками на різних мовах: слов'янській, руській, вірменській, турецькій, молдавській та латині. Частина з них – виконана в картушах. Із надписів видно, що вже в 1696 році церкву відвідували богомольці. Як в книзі, так і на стіні, залишились прізвища відомих людей православного і католицького віросповідання, в тому числі, ксьондза І.Фальковського, князів Воронцових, графа Сапеги, Потоцьких, Чацьких. Надписи пошкоджені туристами в 1970-х роках.

До 1848 року церкви не мали зовнішніх будов і в оточені лісу їх практично не було видно. В 1848 році до церкви св. Іоанна Хрестителя був прибудований кам'яний придел, верхій ярус якого був дерев'яним і слугував за дзвіницю, завершену жерстяним куполом з хрестом. В 1861 році, як для укріплення скали, так і заради безпеки прихожан навколо церкви влаштована кам'яна огорожа з дерев'яними перилами. В 1872 році, на прохання священника Лядави, монастир був оглянутий архітектором Освальдом. Ним же були складені плани на новий притвор і дзвіницю, а також на оновлення огорожі та воріт при вході в монастир. Плани затверджені «церковно-строительным присутствием» в січні 1874 року, тоді ж розпочато будівництво надвірних побудов. Кам'яний придел і колоколя, частково на гроші казни, частково – монастиря, були готові в 1875 році, роботи по огорожі і воротах із-за браку коштів до 1882 року /6/.

При розкопках під фундаменти для будівництва притвора, у підосшви скали було знайдено велику кількість висічених в скалі і закладених плитняком гробів /8/. Можна допустити, що ця ділянка була монастирським цвинтарем.

Із збереженого фото 80-х р. ХІХ ст. /фото 1/, на якому зображено загальний вигляд монастиря, можна спостерігати, як по вузькій стежці паломники підіймались на подвір'я, проходячи повз двоярусних келій в горі, на вершині якої находилась невелика часовенка /раніше-башточка-дзвіниця/. Двохярусна кам'яна дзвіниця і притвор склали єдиний об'єм, прямокутний в плані, завершений шатром із куполком /фото 2/. Вся будівля була вирішена в неоросійському стилі, який являвся чужим для такої древньої пам'ятки і місця. Польський мандрівник Ян Грейм, подорожуючи в 1883 році через Лядаву, відмітив, що монастир виглядає «стариком, которому покрасили волосы и одели на него шапку, не соответствующую его возрасту/російс./» /7/. Зліва, від дзвіниці, при вході була збудована одноповерхова гостиниця для паломників, яка прилягала до скали. При вході була свічна лавка, біля воріт. Подвір'я –галерея були огорожені із каменю. Біля головної церкви недалеко був питний колодязь, вода в який збиралась з джерел, що на горі, по дерев'яних трубах-жолобах. При колодязі, в ніші кам'яної стіни розміщувалась ікона Хрещення Спасителя Іоанном Хрестителем в «приличных ризах», а дещо вище – менша ікона «Усікновення Глави Іоанна Предтечі». Обидві – під склом. Вони, також як і «изящной работы» кам'яний хрест на воротах з зображенням розп'яття збереглись з часів першоначальної огорожі. Ці речі являлись подарунком селянина містечка

Яришева Шотурко, який виконував огорожу /2/ .

Всі надвірні побудови монастиря – притвор з дзвіницею, гостиниця, ворота з лавкою були розібрані в 1935-36 роках.

В скелях (Нагорянські печери), на відстані кількох сот метрів від монастиря, знаходяться п'ять печер, розташованих в два яруси. Вони використовувались монахами для життя і з'єднувались між собою за допомогою сходинок, вирублених в скельній породі. Напроти верхнього ярусу печер, на площадці, знаходиться величезний моноліт яйцеподібної форми /близько 6 м висоти /, звернутий більш тупим кінцем догори. Мабуть, ця споруда слугувала для релігійних цілей і існувала ще з часів існування тут скита /7ст./. Таке сусідство пам'яток доісторичної давнини і християнства являлось характерним для скельних монастирів Подністров'я. Подібні мегалітичні об'єкти були знайдені при Бакотському скельному монастирі, в селі Нагоряни , Субочі /4/.

При Лядовському скельному монастирі находилось два церковних училища: для сільських хлопчиків і дівчат. Училище для хлопчиків відкрито 1 листопада 1861 року в домі священника .

«Церковный приход Лядавы в сер. XIX века состоял в 7 классе. Монастырю принадлежало 2 дес. 250 саж. усадебной земли, 33 дес. пахотной». /ПЕВ 1863, с. 99/

Комплекс Лядовського скельного монастиря , поєднуючи в собі різночасові архітектурні об'єкти , являється унікальною історичною , архітектурною і археологічною пам'яткою старовини Поділля, раніше – багато чисельних скельних монастирів , що розміщувались в Подністров'ї вздовж водного шляху зі Сходу в Європу.

Після руйнувань і занедбаності, після марних спроб радянської влади перетворити монастир під музей атеїзму, в кінці ХХст. Вже за роки незалежності України Лядовський скельний монастир починає відроджуватись.

В 1998 р. з призначенням ігуменом монастиря молодого ієромонаха Антонія (Нетребіна) відроджується монастирське життя. Перші «насельніки» прихистилися в природній печері, розміщеній на висоті близько 12м над входом в монастир. З перших днів розпочата робота монахами по упорядкуванню території, відновленні Богослужіння. З часом поширюються відомості про відродження святини – скельного монастиря на Поділлі і за його межами. Кількість «братії» зростає. Але відсутність елементарних умов – світла, тепла, санітарії, звичайного харчування не всім «по силах», тому і кількісний і якісний склад монастиря міняється від кількох чоловік до 15.

Згодом, починаючи з 2000-ного року, ведуться роботи по розчищенню площадки за рахунок скали далі від св. Антонієвої церкви під будівництво нового кам'яного Братського корпусу, які продовжуються по сьогодні. Матеріали, вироблені із скали, -опоковий камінь застосовуються на будівництво. Більшість каменю завозиться з Ямпільських кар'єрів. Розпочато в 2009 році роботи по відновленню джерела св.прп. Антонія Печерського. В цей же час розпочато будівництво кам'яної дзвіниці на старому історичному місці, відновлюються, замість ґрунтових, - кам'яні сходи до неї та джерел.

В 2010 р. розпочата реконструкція св. Антонієвої церкви – збільшено

віттарну частину, виготовляється кам'яний іконостас із іконами з мозаїки.

В збудованій в 2008 році частині Братського корпусу освячена четверта – нова Братська церква на честь Афонської ікони Божої Матері «Відроди і втіхи» (Отрады и Утешения (церк. словянск.), яка була написана і передана з св. Гори Афон настоятелю монастиря. Монахи кількістю до 10 живуть в новозбудованих келіях. Ведеться допоміжне господарство, яке забезпечує монастир і робітників продуктами харчування.

Монастир відвідує велика кількість паломників з різних кінців України та з-за її меж. Вже кілька років проводиться традиційна, колись дуже популярна Лядовська ярмарка, яка відбувається щорічно за давньою традицією в день святкування престольного «празника» на честь Усікновення Глави Іоанна Предтечі.

Монастирське життя, хоча і в важких умовах, але поступово відроджується .

Давньовічні наддністрянські схили продовжують історичну місію духовного життя Поділля.

11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль у навколишньому середовищі	<p>Лядовський скельний монастир розташований на південній околиці села Лядова, на високій природно-утвореній горі, що підіймається над Дністром і де впадає притока Лядовка. Монастир знаходиться на 90-метровою широкому уступі, на якому утворились з прадавніх часів природні печери, що приваблювало в ці безлюдні місця монахів-подвижників. Широке русло Дністра, підковою звиваючись, омиває підніжжя гори монастиря. З подвір'я – уступу відкривається панорама: на Нагорянські печери і, навпроти, через ріку – на Молдавію, а також на село Лядова, що розкинулось в поймі річки Лядовки. Гора з печерами займає панівне місце в оточуючому природному середовищі і є панорамним об'єктом цієї місцевості. Монастир, врізаний в гору–скалу, дуже добре сприймається із далеких перспектив.</p>
Ландшафт	<p>Скельний монастир являється природно-утворюючим об'єктом оточуючого навколишнього середовища та ландшафту каньйону річки Дністра.</p> <p>Оточуючий ландшафт скельного монастиря сформувався на протязі тисячолітньої діяльності природних дій ріки Дністра. В результаті дій водного русла, води на поверхню вийшли оголені вапняково-опокові скали надзвичайно круті і, в більшості – відвисні, утворивши активний тектонічний рельєф. З часом більш похилі схили покрились низькорослою рослинністю, характерною для Подністров'я. А в відвісних скелях відкрились припродньо-утворені печери. Лівий берег Дністра, на якому розташований монастир, це – крута гора із перепадом</p>

висот близько 150-180 метрів від урізу поверхні води до пологого верхнього плато, яке вplotну підходить до обриву. Між плато і рікою, десь приблизно посередині, на відмітці 90 метрів, утворився досить широкий уступ, на якому сформувався скельний монастир (понад тисячу років тому). Схили багаті джерелами кришталєво-чистої води та прямими підшкурними виходами води на поверхню. Правий берег – це рівнинна пойма Дністра із великий шаром родючого ґрунту. Але далі цей берег в сторону Могилів –Подільського знову стає крутим. Біля русла притоки Лядовки здавна жили люди, а тепер в цій долині розташоване мальовниче село Лядова, яке наче потопає в зелені.

Згори відкриваються дальні (до 10 км) перспективи на Дністер, Молдавію, на Нагорянські печери, сусідні села і поля, на все оточуюче середовище, сформоване протягом тисячоліть.

Різнотрав'я, кущі та низькорослі дерева, якими покриті схили Дністра, довершують активний і архітектонічний ландшафт цієї місцевості, справляють незабутнє враження на кожного, хто відвідає монастир в будь-яку пору року.

Ландшафт місцєрозташування скельного монастиря є унікальним, своєрідним та неповторним для Подністров'я і Поділля.

Територія монастиря розташована в зоні природоохоронних і заповідних ландшафтів Подністров'я. Рідкісний тварино-рослинний світ представляють науково-природну та пізнавальну цінність і підлягають збереженню та охороні.

Опис об'єкта

Сьогодні скельний монастир складається: із трьох печерних храмів, келії преподобного Антонія Печерського та «істочніка прп. Антонія».

Збереглися залишки двох суміжних печер–храмів - Усікновення Глави Іоанна Предтечі і св. Параскеви та залишки фундаментів притвору з дзвіницею до них (збудованих в 1875р.), зруйнованих в 1935-36 роках. Печери під дією природних факторів руйнуються. В церкві св. Параскеви зберігся кам'яний престол і лише залишки бічних колонок зруйнованого іконостасу. Колишня печера, яка служила ризницею при цих храмах, пристосована під іконну лавку. Печери відкриті, лише деколи служби правляться в них на відкритому повітрі. В межах фундаментів, на подвір'ї, під зруйнованим притвором, збереглося підземне трьох-камерне приміщення із кам'яними склепіннями. Воно з'єднувалось з притвором св. Усікновенського храму сходами. Можливо, це була підземна «братська, так звана -тепла» церква (16-17ст. ???)

Свято-Антонієва печерна церква із келією преподобного Антонія збереглись краще. Але, із-за багат шарових нашарувань і вологості скали, внутрішня побілка відшарувалась і цвіла, тому зараз проводяться внутрішні ремонтні роботи по відновленню інтер'єру церкви. Виготовляється новий кам'яний іконостас з різьбою із пісковика. Зовнішній вигляд храму не зазнав суттєвих змін: збереглись дерев'яні вхідні двері, вікна, металевий хрест над церквою.

Келія прп. Антонія зазнала руйнувань зовнішніх стін від довготривкого атмосферного впливу, внаслідок чого з'явилися тріщини і відколи. Інтер'єр келії зберігся краще.

Джерело («істочнік») св. Антонія зруйнувався із-за зсувів ґрунту по скалі під дією поверхневих і підшкурних нерегульованих вод. Існуюча підпорна стінка завалилась і втратила своє функціональне призначення. Тому зараз ведуться роботи по укріпленню схилу гори, перехопленню і врегулюванню підшкурних вод та відновленню источніка. Ведуться роботи по влаштуванню кам'яних сходів замість ґрунтових до джерела св. Антонія, які з'єднують його з подвір'ям монастиря.

На новій, розчищеній ділянці, південніше від церкви і келії св. Антонія, будується із обробленого каменю - пісковика Братський корпус з церквою на 3-му поверсі.

На старому місці, але на нових фундаментах, зводиться кам'яна дзвіниця, біля якої розчищена площадка для підвезення будматеріалів.

Декілька джерел законсервовані, але вони використовуються для збирання води на потреби монастиря. Необхідно проводити роботи по їх відновленню.

Між дзвіницею і подвір'ям Свято-Усікновенської церкви намітився зсув ґрунту, що є дуже небезпечним та потребує термінових інженерно-гідрогеологічних заходів по його усуненню.

Дорога – стежка, що веде від села до монастиря, не зазнала значних змін з радянських часів. Зберігся в гарному стані так званий «турецький місток» із кам'яної кладки /17ст/.

На сучасному етапі скельний монастир потроху відроджується, але вже в новій якості.

Перебудови,
втрати й
історичні
нашарування

За більше тисячолітній період існування Лядовський скельний монастир в процесі розвитку пережив багато перебудов і має велику кількість часових та історичних нашарувань.

За останні часи ХХІ століття скельний монастир зазнав значних втрат і руйнувань. Це, перш за все, – період

	<p>руйнувань в 1935-36 роках, внаслідок яких були знищені всі так звані «надвірні будови», а саме: притвор з дзвіницею, що об'єднував церкви на Честь Усікновення Глави Іоанна Предтечі і св. Параскеви, братські келії і келії для паломників, дзвіницю, що була на горі, ворота з свічною лавкою при вході в монастир, огороження подвір'я. Занедбані джерела, особливо постраждав «істочник прп. Антонія». Руйнуються залишені відкритими до атмосферних впливів печерні частини Свято-Усікновенського і св. Параскеви храмів, в яких майже зовсім втрачений розпис і зруйновані іконостаси. По цій же причині піддаються руйнуванню і внутрішні і зовнішні стіни самих печер.</p> <p>В свято-Антонієвій церкві втрачені: іконостас, престол на честь св. Антонія Печерського та жертвник, які були виконані із тесаного каменю, ікони написані на цинку /художником Дудкевичем /, а в царських вратах – по металу. Інтер'єр храму піддався значним відшаруванням від впливу вологості скали, в вівтарній частині розширюється тріщина на стелі.</p> <p>Зовнішня стіна келії прп. Антонія відійшла і скришується під дією води. Потребує укріплення.</p> <p>Взагалі, втрачено всі ікони, розпис і вся монастирська «церковна утварь». А також, за свідченнями ще очевидців, втрачено великий дзвін, який було скинуто з дзвіниці, що була наверху, і який потрапив в р. Дністер (при спробі перетягнути його на Молдавський протилежний берег).</p>
<p>Наявність творів мистецтва та їх опис</p>	<p>Із творів мистецтва фактично не збереглося нічого. В печерних частинах Усікновення і св. Параскеви збереглися ледь помітні сліди, і то- дуже фрагментарно, розпису по скалі, напівколонки із фрагментом карнизу від кам'яного іконостасу. В св. Антонієвій церкві висіло кілька ікон на полотні в простих рамах, очевидно кінця ХІХ- поч. ХХ ст. не дуже високої майстерності письма.</p> <p>Каліграфічні написи на зовнішніх стінах Свято-Усікновенського храму збереглися частково, частково – втрачені.</p>
<p>Опис території об'єкта</p>	<p>Територія скельного монастиря складається із: подвір'я, вузької крутої стежки, що веде від села до монастиря і прилеглої території.</p> <p>Подвір'я монастиря – це природно-утворений уступ в скалі на висоті близько 90 метрів над рівнем Дністра шириною від 3-х до 10-ти метрів і довжиною близько 200 метрів. Південна частина - відвісна опокова стіна висотою близько 10-20 метрів, а від Дністра - урвище гори. Площини</p>

подвір'я горизонтальні, з одним перепадом рівня, утвореного біля Свято-Усікновенського храму в сторону св. Антонієвої церкви. Перепад складає близько 3-х метрів. Рівні з'єднані сходами. Друга частина території – площадка, на якій розташована дзвіниця, знаходиться в східній частині вище від основного подвір'я приблизно на 30-40 метрів.

Дорога до монастиря, вірніше – широка стежка, розпочинається від південної окраїни села і круто піднімається вгору, проходячи через т.з. «турецький місток». За ним стояли ворота з лавкою і розпочиналась монастирська територія. Стежка - підйом має залишки підпирних стін від зруйнованої кам'яної огорожі зі сторони схилу до Дністра. Мощення – відсутнє. На одному відрізку існують сходи із залізобетонних збірних типових маршів, укладених за радянських часів, коли готували монастир під музеєфікацію.

Прилегла територія монастиря – це природно-утворені схили гори, вкриті суцільною густою дерево- чагарниковою рослинністю від верхнього плато до урізу р. Дністра. Внизу проходить малопрхідна ґрунтова дорога вздовж кромки Дністра, яка з'єднувала село Лядаву з с. Кременним, розташованого в кількох кілометрах за горою. Ця дорога і служить нижньою межею території монастиря. Верхня межа проходить по польовій дорозі між початком схилу, позначеного зарослями та полем.

На прилеглій території вище і нижче основного подвір'я монастиря є багато цілющих джерел. Так, джерело («істочнік») прп. Антонія знаходиться нижче на пів- висоти від подвір'я навпроти келії преподобного. Всі джерела, більша частина з яких законсервована, являються важливою складовою функціонування і повноцінного життя цієї території. До св. Антонієвого джерела і частини верхніх- прокладені кам'яні сходи на місці старих, ґрунтових. До решти - ще не відновлені. Комплекс джерел – це своєрідна гідрогеологічна система функціонування, живлення (дихання) скельної гори.

Рослинність, а це - кущі та низькорослі дерева листв'яних порід, суціль покривають схили гори, тим самим забезпечують скелі від зсувів поверхневого ґрунту та розмивання і ерозії опокової скали. Цілістність цих природних факторів забезпечує подальше існування та збереження території комплексу скельного монастиря. Дана територія багата рідкісними лікарськими травами і рослинами, деякі з них занесені до «Червоної книги».

Загальна оцінка
технічного

Загальний технічний стан пам'ятки – незадовільний.
Технічне обстеження об'єктів монастиря не проводилось.

стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	Із інженерних мереж до монастиря підведено енергопостачання і лінія міського телефонного зв'язку. Діє водогін, влаштований власними силами, від існуючих природних джерел. Каналізація - на вигріб. Решта інженерного забезпечення - відсутня.
Дата і № довідки про майнову цінність об'єкта, найменування організації, яка провела оцінку, вартість в гривнях	СПД Могозіна Оксана Леонідівна м.Вінниця, вул. Соборна, 91, оф.5 Вартість- 12020694 грн.(дванадцять мільйонів двадцять тисяч шістсот дев'яносто чотири грн.)

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю, визначного місця):

Печерні храми: на Чесць Усікновення Глави Іоанна Предтечі, св. Параскеви з ризницею; печерна церква св. Антонія Печерського; келія св. Антонія Печерського; джерело св. Антонія Печерського; інші джерела; захоронення.

13. Територія об'єкта:

Площа	0, 20980 га (подвір'я)
Опис меж території об'єкта	Межі території: східна – вертикальна, майже відвісна, скала із печерними храмами в ній; південна - схил гори; західна – початок крутого схилу до р. Дністер; північна – стежка від села Лядова.

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка	<p>Скельний монастир є <i>унікальною пам'яткою</i> національного значення, як зразок культової архітектури, сформованої за давньоруських часів на теренах Поділля в Подністров'ї.</p> <p>Пов'язана з історичною особою – засновником чернецтва на Русі та святині на Україні Києво-Печерської Лаври святим преподобним Антонієм Печерським, який, за переказами, по дорозі із святої Гори Афон в XIст. заснував Лядовський скельний чоловічий монастир. Подія має історичну цінність для Подільського краю.</p> <p>Предметом охорони пам'ятки національного значення є об'єкти: печерні частини (печери) храмів на честь</p>
--	--

	<p>Усікновення Глави Іоанна Предтеччі і св. Параскеви (з ризницею), печерний храм св. Антонія і келія св.прп. Антонія Печерського.</p> <p>До охоронних зон регулювання відносяться- джерело св. Антонія Печерського, інші джерела, місток .</p>
--	---

15. Зони охорони пам'ятки:

Організація-розробник науково-проектної документації	Управління культури та відділ у справах будівництва і архітектури облвиконкому
Дата розроблення науково-проектної документації	16.01.1981р.
Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	Рішення Вінницького облвиконкому №483 від 16. 09.1982р.
Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	<p>Територія <i>охоронної зони</i> проходить: вздовж гори, зсуву і ґрунтової дороги, що веде до монастиря. Від умовного центру монастиря до точок: а – 75м; б – 70м; в – 55м; г - 60м. Розмір охоронної зони: БВ – 75м; АБ – 106м; ВГ – 106м; АГ – 75м.</p> <p><i>Зона регулювання забудови</i> проходить: вздовж гори, зсуву і ґрунтової дороги і збігає з одного боку по лінії зсуву. Від умовного центру до точок : а₁ – 80м; б₁- 96м; в₁- 98м; г₁ – 76м. (А₁Б₁ – 134м; Б₁В₁ – 92м; В₁Г₁ – 132м; А₁Г₁ – 92м).</p>

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Наукові дослідження	1993р.	Український спеціальний науково – реставраційний проектний інститут «УКРПРОЕКТ – РЕСТАВРАЦІЯ» ГАП Молож А.Е.	Державний архів Вінницької області інв. №674

Концепція відродження (реабілітації) монастиря	2002р.	ПП «Творча архітектурна майстерня» «ПРЕСЛАВА – ПРОЕКТ» ГАП Танасійчук О.М.	ПП «ТАМ «ПРЕСЛАВА – ПРОЕКТ»
Братський корпус (робочий проект)	2003р.	ПП «Творча архітектурна майстерня» «ПРЕСЛАВА – ПРОЕКТ» ГАП Танасійчук О.М.	ПП «ТАМ «ПРЕСЛАВА – ПРОЕКТ»

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Виконавець	Підрядна організація
Не проводились				

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

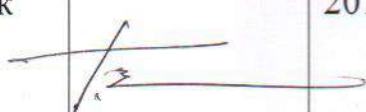
Археологічні матеріали	
Іконографічні матеріали	
Архівні матеріали	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія міст і сіл Вінницької обл., Київ, 1972 р. 2. «Подольские епархиальные ведомости», 1863р. Историческое описание села Лядавы Могилевского уезда. 3. «Подольские епархиальные ведомости», 1895 р., №5,6. Об освящении церкви в селе Лядава Могилевского уезда. 4. Труды Подольского историко- статистического комитета. Вып.5. –Камянец-Подольский 1890-1891 г.г. 5. Труды Подольского историко- статистического комитета. Вып.9. –Камянец-Подольский 1894г. 6. Цгиак, ф. 490 . оп. 571 д.5. О ходе церковно – строительного дела в Юго-западном крае. 1882 г. 7. Po malyh grodach /Klosy. 1884 /t.38. 8. Гульдман В. Памятники старины Подолии. – Камянец-Подольский . 1901г. 9. ЦНБ им. Стефаника, Львов, отдел рукописей, ф. Дзедушицкого. Ш.д. 1527. 10.Цгиак, ф. 442 . оп. 563 д.13. О ходе церковно – строительного дела в губерниях Юго-западного края. 1879-1890гг. 11.Цгиак, ф. 490. оп. 569. д.51. О ходе церковно –

	строительного дела в Юго-западном крае. 1848 г.
Бібліографічні матеріали	1. Сецинский Е. Исторические местности Подолии. Камянец-П. 1911г. 2. Малахов Д. По Брацлавщине. – М. 1982г.

19. До паспорта додаються графічні матеріали та фото фіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Генеральний план з позначенням зон охорони	2	16.01.1981 2003р.	Ст. інж Блехцер Арх.Танасійчук О
Обміри:			
Поповерхові плани	2		Госкомитет по делам стр-ва, республ. спец. научн. реставр. мастерские. Знаменская Э., Гаус Е.
Креслення фасадів (у разі потреби)	1		Госкомитет по делам стр-ва, республ. спец. научн. реставр. мастерские
Розрізи	-		
Фотофіксація:			
Фото загального вигляду	2		
Фото фрагментів	2		
Фото деталей	1		
Фото інтер'єра	1		
Інше	2	2000р.	

Паспорт склав:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Головний спеціаліст сектору охорони культурної спадщини управління	архітектор	Танасійчук О.М.		2011р.

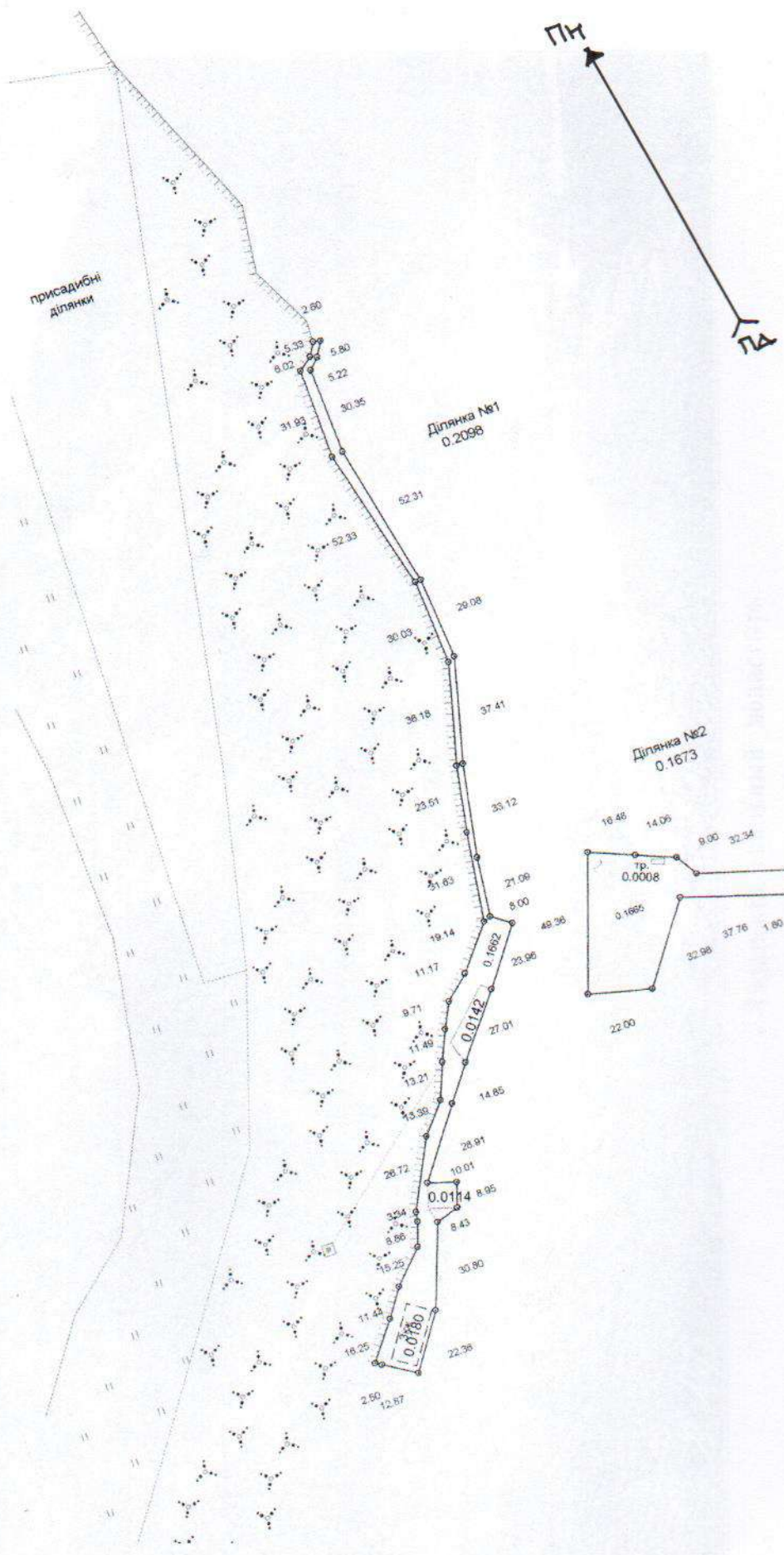
Культури і туризму облдержадміністрації				
---	--	--	--	--

Керівник органу охорони культурної спадщини

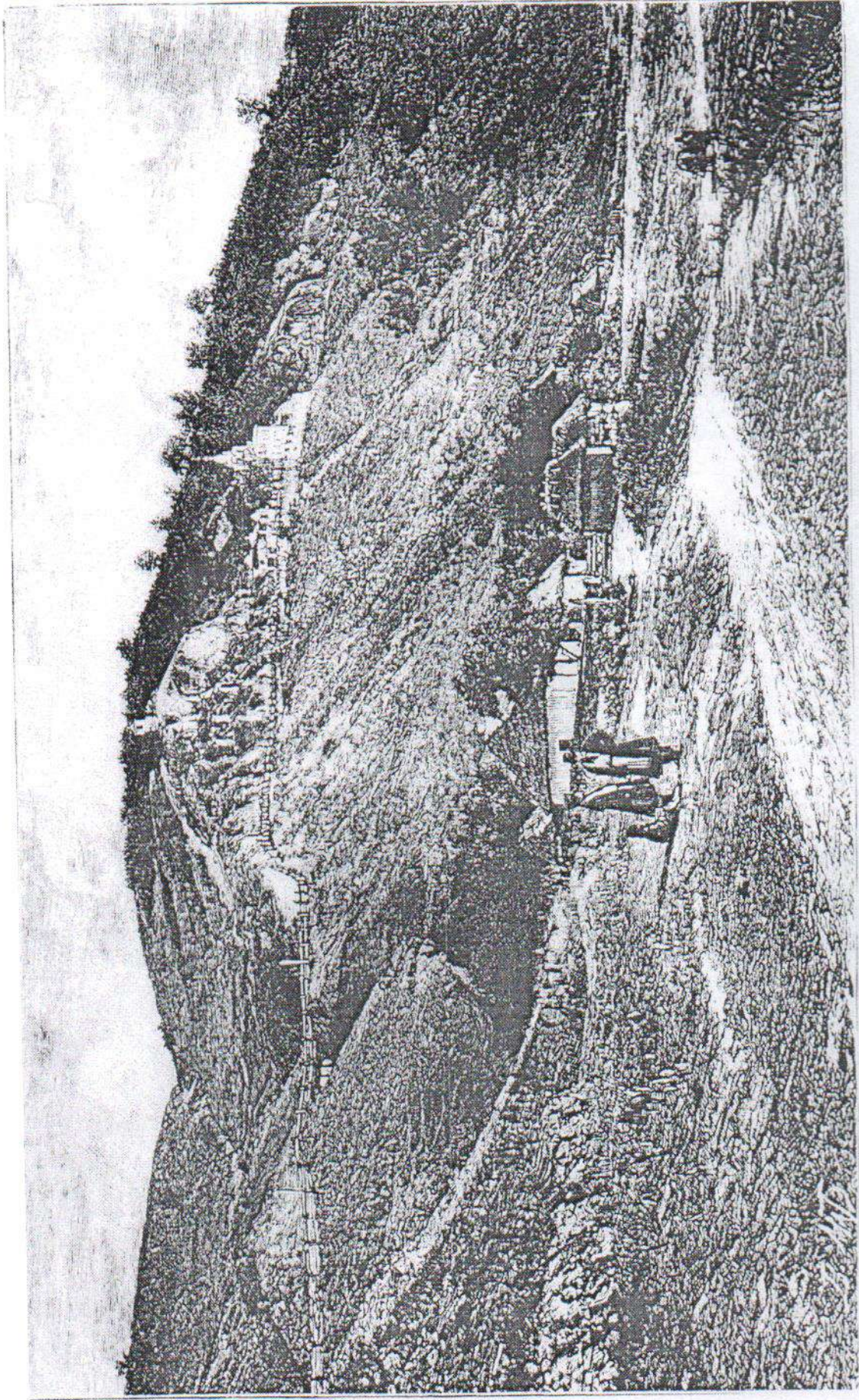
(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

М.В. Потупчик

Кадастровий план земельної ділянки М 1:2000

Ладавский монастырь.

Фото 1

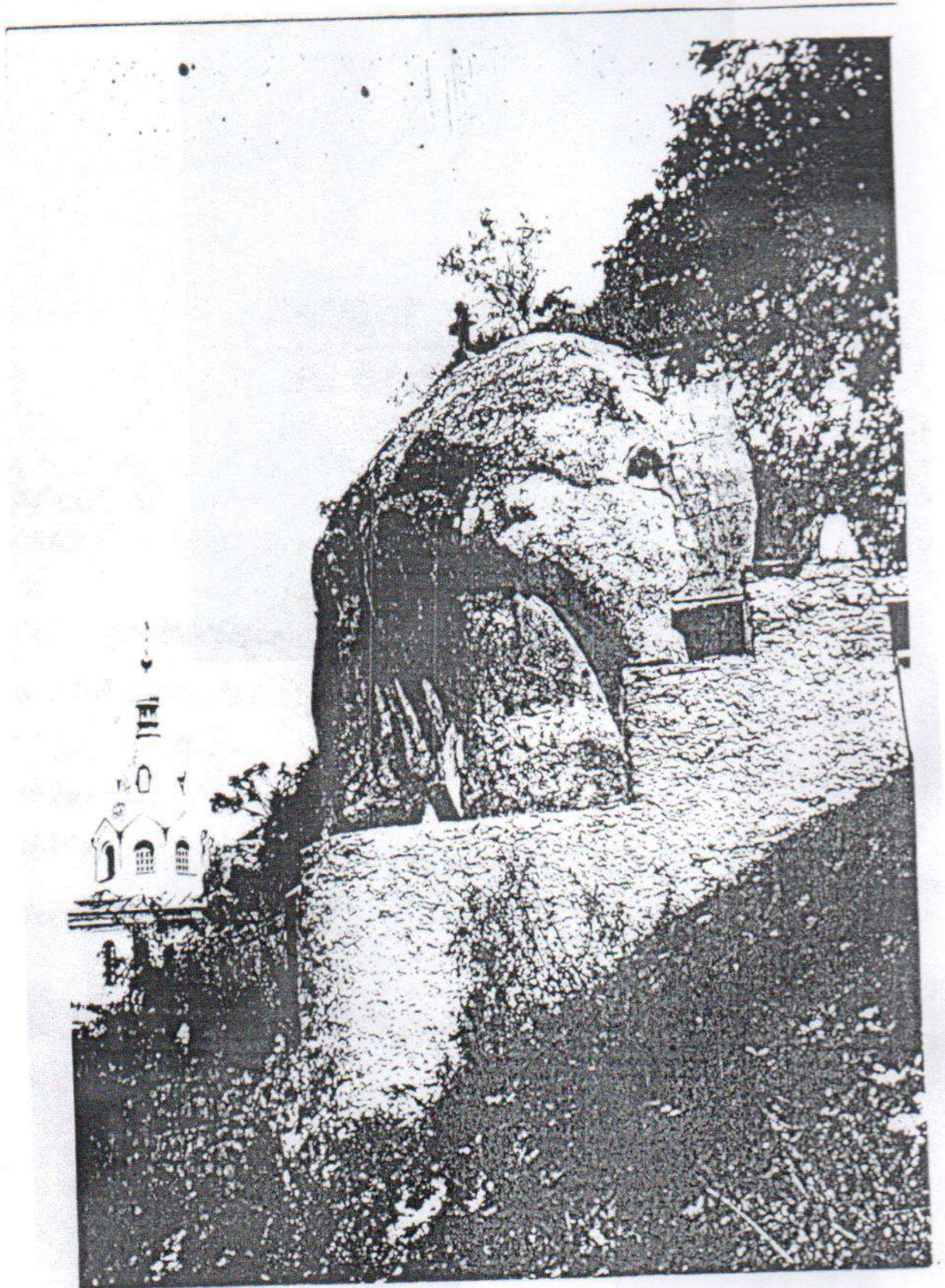
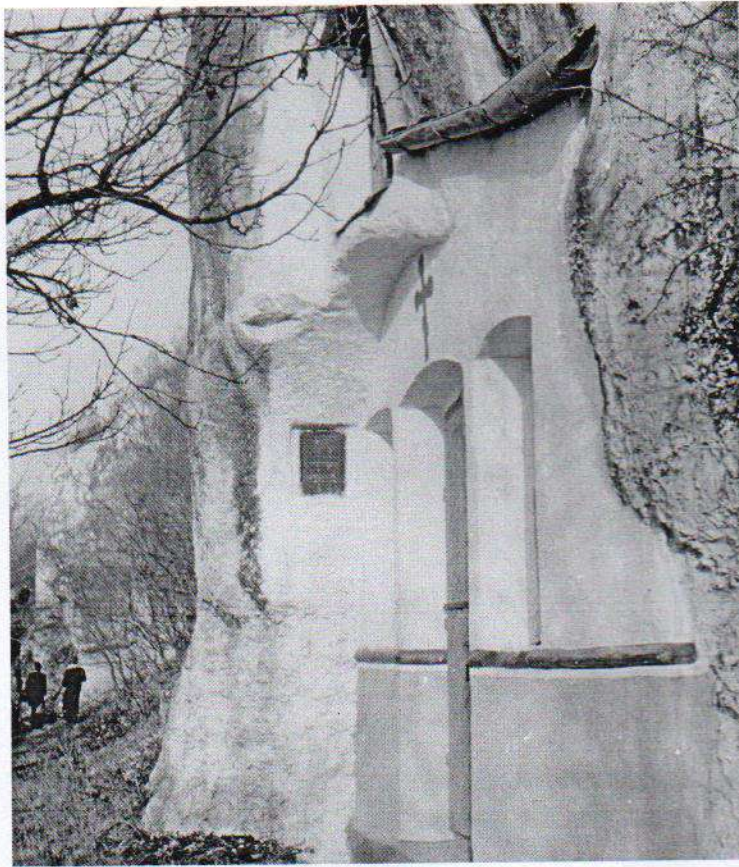

Фото 2

Св. Антонієва церква. Фото 1991 р.

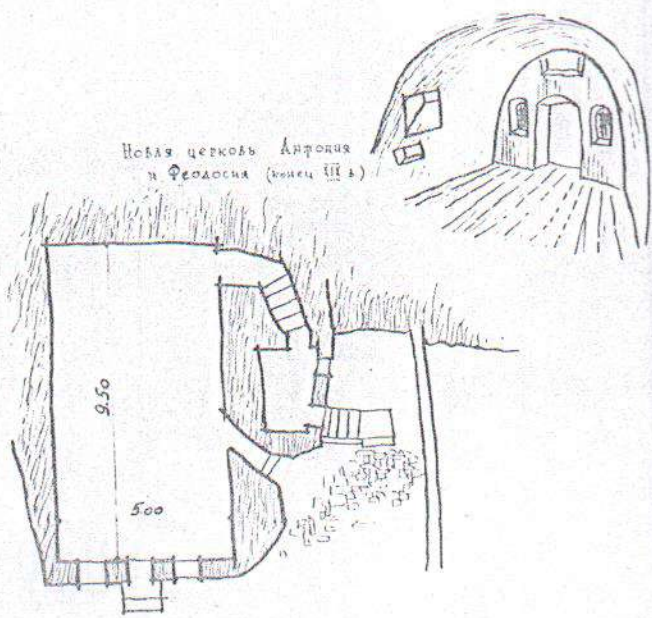
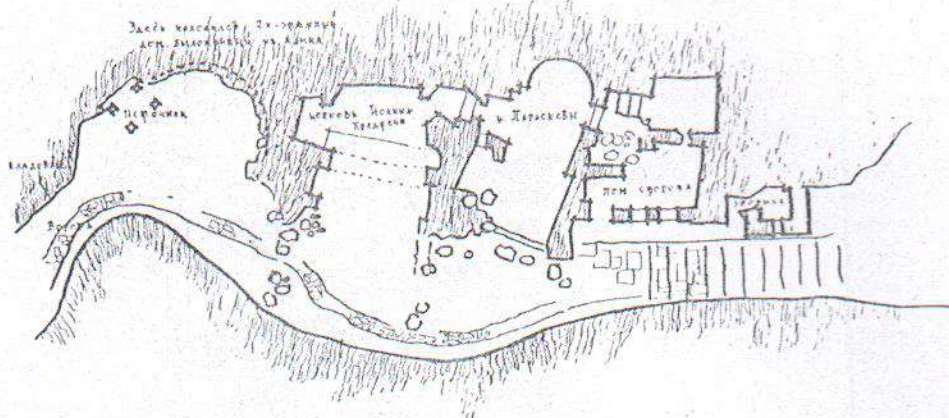
Лядавскій монастирь. Каменный иконостасъ въ пещерномъ храме Преп. Антонія

Свято-Антонієвська печерна церква. Головний фасад. Фото 1955 р.

Скельний монастир. Залишки печер-гrotів

Копия церкви высечена в скале. Ладво.

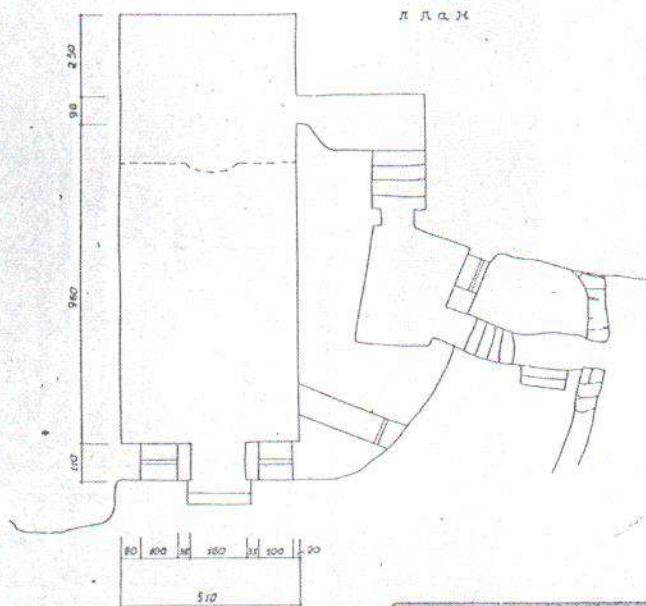
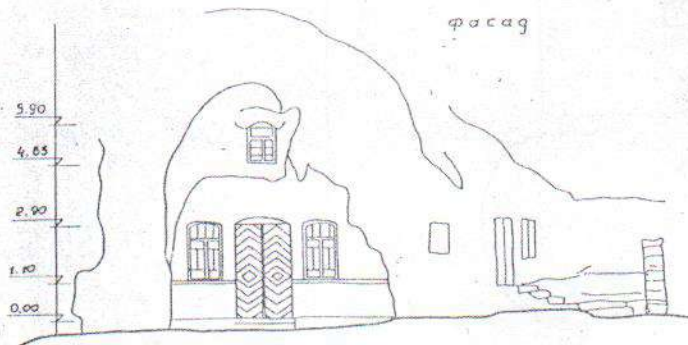
Обмер и обследование: Эманески Д.,
Туляева В.,
Заур В.

Копирование, обработка и оформление:
Эманески Д., Заур В.

ОБМІРИ КОМПЛЕКСУ ЦЕРКОВ (ІЗ АРХІВНИХ МАТЕРІАЛІВ)

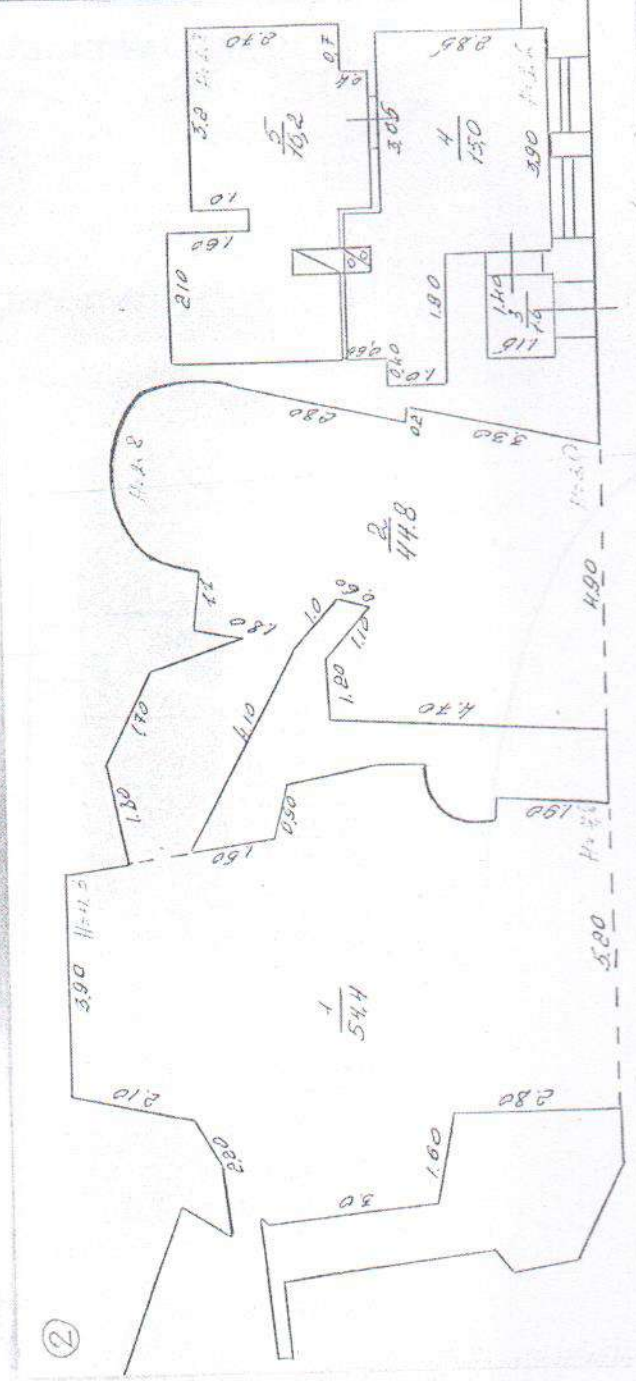
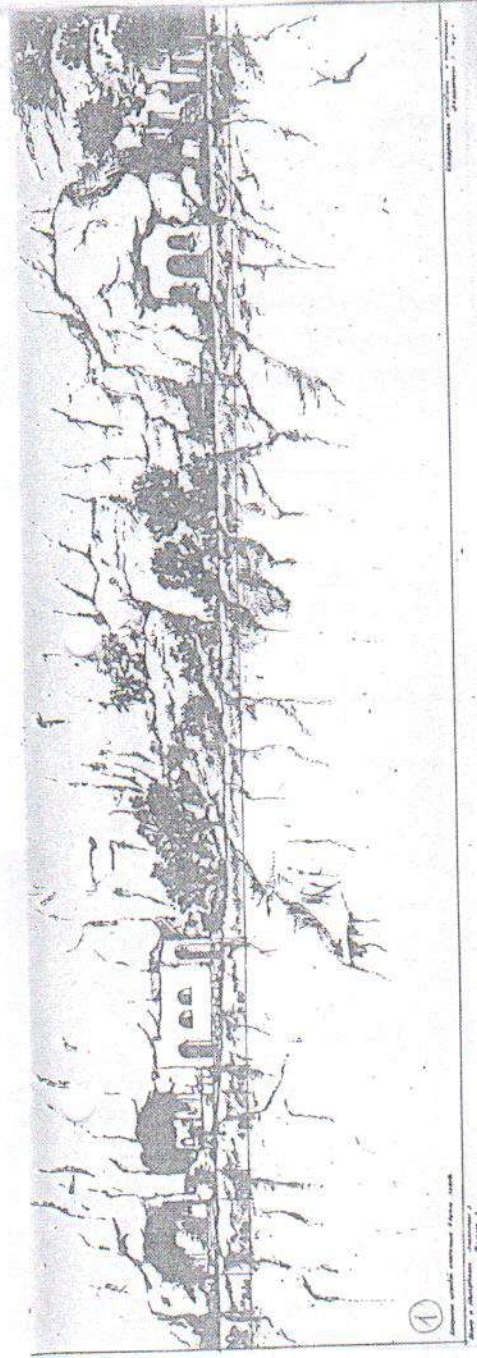
ЦЕРКОВЬ В СИАЛЕ ИОАННА КРЕСТИТЕЛЯ
 с. Аядово Ярышевский р-н
 М. 1:100

6

№	Наименование	Единица измерения	Количество	Значение
1	Кирпич	тысячи штук	100	100
2	Цемент	тонны	5	5
3	Песок	кубометры	10	10
4	Раствор	кубометры	15	15
5	Дерево	кубометры	2	2
6	Металл	тонны	0.5	0.5
7	Земля	га	0.1	0.1
8	Вода	кубометры	1	1
9	Электричество	кВт.ч	100	100
10	Топливо	тонны	5	5

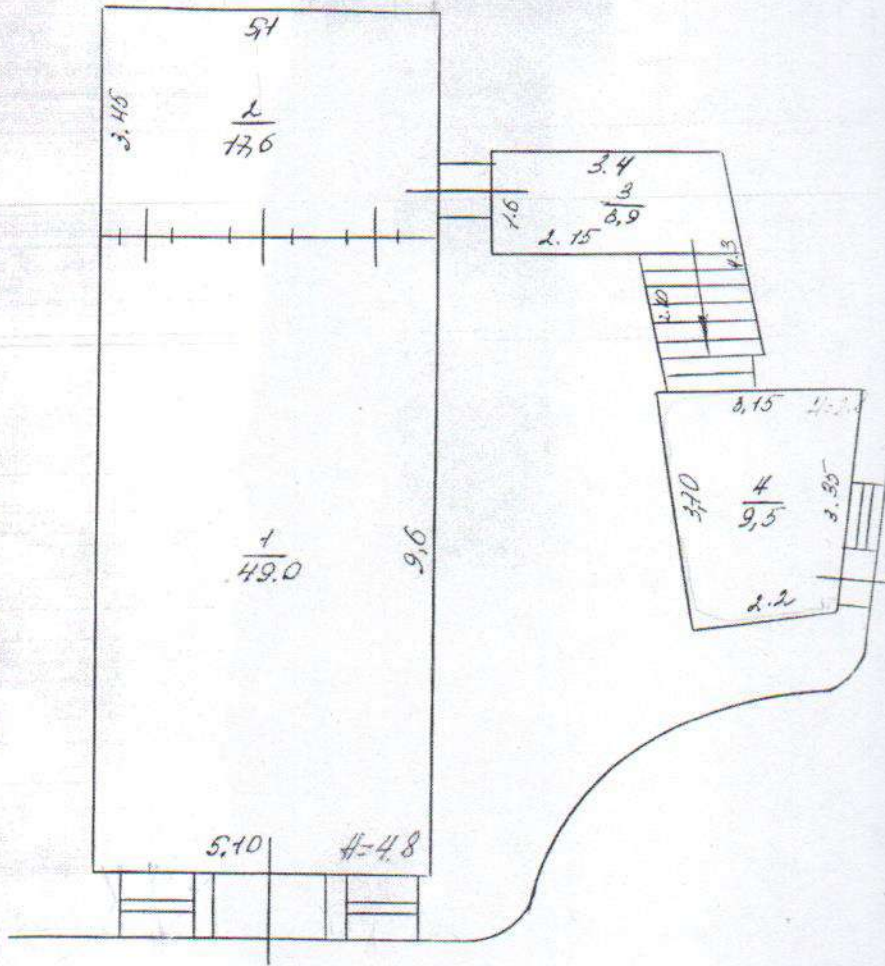
СВ. АНТОНИЄВА ЦЕРКВА (ІЗ АРХІВНИХ МАТЕРІАЛІВ)

1. Замальовка загального вигляду монастиря (із архівних матеріалів)
2. Обміри Предтеченського храму (із інвентарної справи)

с. Леніна
с. Лозово
Б
85
Б

СВ. АНТОНІЄВА ЦЕРКВА
ОВМІРИ
(ІЗ ІНВЕНТАРНОЇ СПРАВИ)

 Інвентарна
 Бредонів АМ

5-11-2000р
 Каленчук А.С.
 (Чернобаби І.С.)
 Лозово А.С.

Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст.
с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область

Виготовив	Танасійчук О.М.	підпис		дата	2011 р.
Загальний вигляд					

Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст.
с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область

Келія Преподобного Антонія Печерського (вхід)

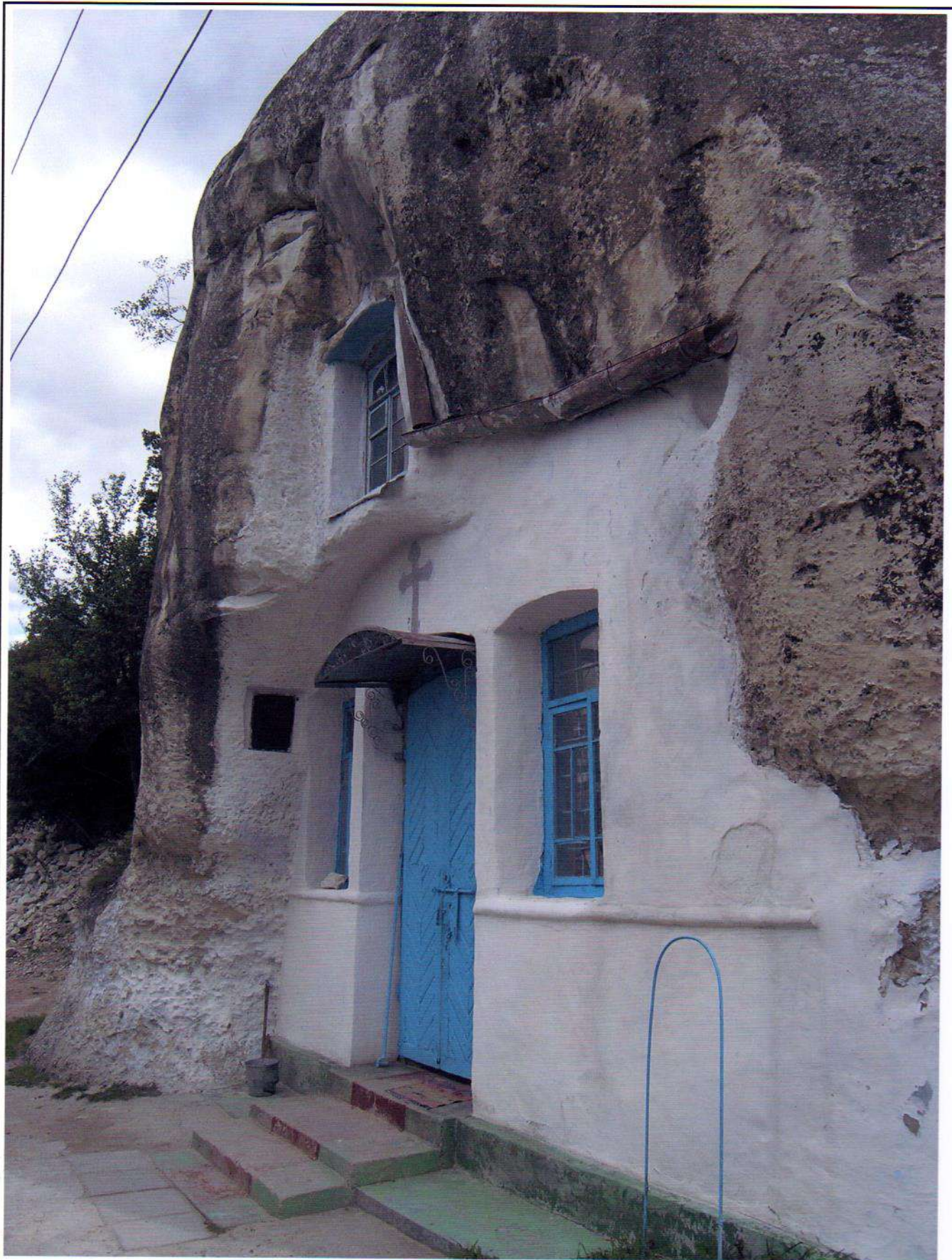
Виготовив	Танасійчук С.О.	підпис		дата	
					2011 р.

			підпис	дата
Виготовив	Танасійчук О.М.			2011 р.

Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст.
с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область

Інтер'єр келії Пр. Антонія Печерського

			підпис	дата	Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст. с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область
Виготовив	Танасійчук О.М.			2011 р.	
					Західний фасад Свято-Антонієвої церкви

		підпис	дата		
		Танасійчук-Є.О.	2011 р.		
Виготовив					
Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст. с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область					
Головний фасад Свято-Антонієвої церкви (фрагмент)					

Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст.
с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область

Виготовив	Танасійчук С.С.	підпис	дата
			2011 р.

Інтер'єр церкви Сятої Параскеви (вітгарна частина)

Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст. с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область

	підпис	дата
Виготовив	Танасійчук С.О.	2011 р.

Інтер'єр церкви Святої Параскеви

Комплекс пам'яток археології національного значення "Скельний монастир" IX-XIX ст. с. Лядова, Могилів-Подільський район, Вінницька область	
Виготовив	Танасійчук С.О.
підпис	
дата	2011 р.
Графіті на північному фасаді Свято-Усікновенської церкви	